

Het ruggemeer-
er grooter dan
der heb meege-
welike kenmer-
gebracht met de
it in het voor-

is in zijn geheel
hedel, en staat
ten schedel. En
i schedel geldt,
heel. Het vrou-
aar voor zoover
at, is het meer
dan het manlijk
slachtelijke be-
rouw ook rela-
an die van den
lichaams grootte,
zu derde bij den
ekingen hebben
grootte oefening
kan vermeer-
recht heeft dan
een overmatige
in den man. Zij
heid, gelijk ook
g het geval is.

e gelijkheid van
appen van man
schappelijk! De
de vrouw meer
rachten sparend
het nageslacht,
ook een andere,
chten meer dan
in zij meer ver-

n om de vrouw
ren van arbeid
haar voor het
en!
opofferend hart,
len wij het hoe
toethe heeft de
ijn moeder ont-
berdacht:

Natur
n
natur

de schoonheid,
en verbreiden,
in de ziel van
heerlijk woord
ie in de schep-
wezen is meer
eluisierend en
ontvankelijk
geerspiegeling op
n wijst zij hem

ondergang zal
niet aan een
de Tien Stam-
erwerping door
51:27, 28 als
ad. Wat we in
unt opmerkten,
jke bevestiging
er weer wordt
ond", is dat in
er. 32:40; als
ig is, staat het
evaar van weg-
ets). Een paar
broken: „Vliedt
n gaat uit, uit
verplaatst zich
p het moment
ocht is.

20 de belofte:
voning brengen
zal weiden op
n zijn ziel zal
ilead verzadigd
tijd, spreekt de
ezocht worden,
den van Juda,
want Ik zal ze
n overblijven".
elke hier sprake
den, welke den
g door de Chal-
op het tijdstip
over zijn ont-
uit de opheffing
p, hoe ook hier
orden genoemd.
e het machtige
ie het als erf-
ok Juda niet
oeten: want
heirscharen is
Juda door hun

op die schoonheid en helpt hem dus in het op-
voeren van zijn geest naar God!

Altijd is het weer de vrouw die helpt, zij
die geschapen is om een hulpe te zijn voor den
man! Zij, die gebouwd is uit datgene wat den
man ontbreekt! En in die levensverrijkende
onmisbaarheid moet zij worden gewaardeerd, al
spuurt ze nog zoo tegen. Zoo en niet anders!
Dwaasheid is het, dat er nog Feministen zijn, die
spreken willen van een algeheele gelijkheid van
man en vrouw. Wie zoo gaat redeneeren, ont-
vangt het vernietigend oordeel van Oscar Schmitz:
„Niemand kan ontkennen, dat de individuele pre-
staties der vrouw in kunst en wetenschap, hoe
gaarne men die ook erkennen wil, met een gerust
hart uit de geestesgeschiedenis der menschheid ge-
schrikt kunnen worden, zonder deze ook maar in
het minst te veranderen!"

Waarom komt men toch niet tot een werkelijk
wezensinzicht van man en vrouw? Ach ten dien
opzichte waren de middeleeuwen zooveel rijker dan
onze tijd; want in dien tijd vervulde de religie een
veel omvattender plaats in het leven. De wereld
was den menschen toen voorwerp van geloovige
aanschouwing, en voorzover de wereld juist werd
gezien, openbaarde zij haar innerlijkheid met veel
helderder intuïtieve zekerheid. Toen was het we-
zensverschil van man en vrouw ook niet aan-
vechtbaar. Het dogmatisch Feminisme is veel later
opgekomen, en stamt evenals democratie en socia-
lisme, uit den tijd van het alles nivelleerend ma-
terialisme. En het materialisme onderscheidt geen
innerlijkheid, zelfs niet naar uiterlijke wezensver-
schillen, iedere zedelijke waardeering houdt het
voor willekeur!

Het materialisme heeft natuurlijk wel eenige ver-
schillen móeten zien, maar het zag er allerminst
den dieperen zin van: daarom oordeelde het ook
dat deze verschillen van weinig beteekenis waren.
En dat materialisme werkt nog duchtig na! Won-
derlijk, en dat in een tijd als de onze van psycho-
analyse, van karakterologie, van graphologie, van
psychognomie, die toch willen inzien dat het uiter-
lijke het innerlijke uitbeelden wil! In onzen tijd
zal men de verhouding van lichaam en ziel toch
wel beter willen gaan zien, men moet toch beseffen,
dat het lichaam de buitenzijde is en de ziel
de onzichtbare binnenzijde van één en hetzelfde
wezen! Daarin wordt de werkelijkheid veel beter
begrepen, maar het materialisme is nog lang niet
dood, telkens treedt het het idealisme bruut in
den weg. Daarom zal de erkenning ook zoo moei-
lijk doorbreken, dat de manlijke ziel uit het den-
ken leeft, maar de vrouwelijke ademt uit het
beginsel der liefde. Toch is dat de rijke zin van
het leven. En het wil mij voorkomen, dat deze
dichterlijke rijkdom des levens het schoonste kan
opbloeien, wanneer men onze jongens en
meisjes in de puberteitsperiode groot-
tendeels gescheiden houdt. Het meisje ont-
vangt vroeger dan de jongen haar harmonische
zielerijpheid, en zoo, in de rust van haar verkregen
evenwicht moet zij, als een wondernieuwe wel-
daad den jongen man tegentreden als behoedster

God niet in weduwschap worden gelaten. De onder-
gang der beide rijken wordt dus vergeleken met een
geraken in weduwschap — want het volk,
dat immers zoo menigmaal als de bruid of vrouw
des Heeren wordt aangeduid, is toen als het ware
zijn Man kwijt geraakt. Maar in dien staat zal het
niet blijven: in het volgende vers wordt het aldus
opgewekt om het land der ballingschap te verlaten:
„Vliedt uit het midden van Babel en redt een iegelijk
zijne ziel (vgl. ook 50:8); wordt niet uitgeroeid
in hare ongerechtigheid, want dit is de tijd der
wraak des Heeren, die haar de verdienste be-
taalt". Is het niet buitengewoon merkwaardig, dat
ook hier alweer Israël en Juda naast elkaar worden
genoemd? Het schijnt wel alsof de profete zich al
van tevoren beijvert om het misverstand af te
snijden, dat in later tijd is opgekomen, alsof de
beloften voor de Tien Stammen niet in den terug-
keer uit de Babylonische ballingschap vervuld zijn
en op een ander, later tijdstip betrekking zouden
hebben.

In 51:34 wordt Juda sprekende ingevoerd met
de klacht, dat Nebukadrezar als het een of ander
onverzadelijk monster, een draak, het heeft ver-
slonden. Daarop wordt dan in vs 36 de Goddelijke
belofte gegeven, dat de Heere Juda's twistzaak
zal twisten; eene gedachte die dan in de verdere
verzen wel uitsluitend naar deze zijde wordt uitge-
werkt, dat Babels ondergang wordt aangekondigd,
maar waarin toch tegelijkertijd de veronderstelling
van Juda's verlossing en herstel ligt opgesloten.

In 51:45 hooren we eene soortgelijke opwekking
om Babel te verlaten als in 50:8 en 51:6: „gaat
uit mijn volk, uit het midden van haar, en redt een
iegelijk zijn ziel, wegens de hitte van den toorn
des Heeren".

Eindelijk in 51:50 wordt insgelijks het volk
des Heeren toesproken, thans met eene zegs-
wijze die ongetwijfeld sterk herinnert aan Jer.
31:2, „gij ontkomenen van het zwaard". De bal-
lingen die zich in Babel bevinden zijn inderdaad
ontkomen aan het zwaard, dat bij Jeruzalems ver-
overing door de Chaldeeën zoo fel heeft gewoed.
En deze worden ook hier aangespoord om onver-

van het diepste geheimenis des levens. Daarom ver-
acht het christelijk denken ook iederen modernen
eisch van een vulgair-kameraadschappelijke om-
gang van jonge menschen in de rijpende, de moei-
lijkste periode van het leven!

Alleen door haar priesterdom is de vrouw aan
den man volkomen gelijkwaardig, ja daar waar
dat zich in zijn volkomen vorm openbaart, is de
man geneigd om met eerbied voor de vrouw te
buigen. Gelukkig is de verhouding van man en
vrouw er nog altijd één van zuivere echte roman-
tiek, ontroerend, bezielend, in elk menschelijk we-
zen diep verankerd. De negentiende eeuw heeft
gemeend aan den mensch deze romantische bele-
ving te moeten ontnemen, want die tijd is vol ge-
weest van ongeoorloofd rationalisme en van op-
standigheid tegen het leven en tegen God. Bitter-
heid heeft er toen geheerscht, denk maar eens
aan Ibsen toen hij „Nora" schreef. Gode zij dank,
heeft de christelijke wereldbeschouwing zich aan
deze levensverarming niet schuldig gemaakt, maar
het wezensverschil tusschen man en vrouw dank-
baar aanvaard. Maar dat alles gedooft dan ook
niet te spreken van kameraadschap tusschen man
en vrouw! Kameraadschap bestaat tusschen vrien-
den, de grootere fijnheid van het vrouwelijk gevoel
is op den toon van kameraadschap in het geheel
niet ingesteld. Gij begrijpt waar ik in onzen tijd op
doel! De man moet het maar weten of hij de vrouw
van haar priesterdom durft berooven. En als de
vrouw daaraan werkelijk gaat toegeven valt zij
van haar hooge voetstuk neer.

Haar hoogen stand te bewaren is voor de vrouw
in onzen tijd zeer moeilijk. Want de „moderne"
vrouw is nu eenmaal een andere. „In früherer Zeit
mag es gute und böse, alte und junge Frauen ge-
geben haben — es gab aber keine „moderne"
Frau!" De vrouw van heden leeft veel zelfstan-
diger dan de vrouw van vroeger. De vrouwen
vereenigen zich in een rechtsverband waartegen-
over de mannen het noodig oordeelen zich ook in
een rechtelijk verband aan te scharen. Uit deze
grootere zelfstandigheid zouden groote voordeelen
gewonnen kunnen worden. De „manlijke" wereld
heeft zelve meer dan ooit behoefte aan de vrouw.
De rede zonder de liefde verarmt! Zal de
vrouw nu haar eigen weg vermogen te vinden,
een ander en hooger ideaal weten te grijpen dan
te streven naar gelijkheid aan den man? De rech-
ten van den man zijn van anderen aard dan de
rechten der vrouw. En voor het werk dat in de
wereld te doen valt, heeft de man een andere taak
dan de vrouw! Practisch zijn wij aan een arbeids-
verdeling voor man en vrouw in het sociale leven
nog niet toegekomen. Het Feminisme is daar ook
nog ver vandaan. De positie der vrouw is een
totaal andere dan voorheen. Wanneer het Femi-
nisme allereerst een oeconomische onafhankelijk-
heid van de vrouw beoogt, een algeheele onaf-
hankelijkheid ook van de gehuwde vrouw ten op-
zichte van haar man, draagt het een onchristelijk
en daarmee een onwezenlijk karakter. Maar er is
ook een andere mogelijkheid. Zeer terecht is Prof.
Aengenent van oordeel dat in den socialen

wijld en zonder dralen Babel te verlaten: „gaat
weg en blijft niet staan; gedenkt des Heeren van
verre en laat Jeruzalem in ulieder hart opkomen."
De woorden in het volgende vers zijn woorden van
de ballingen. Onze Statenvertaling heeft daarom
ingelast, wat in het oorspronkelijke niet staat:
„gij moogt zeggen". In die woorden herinneren
dan de ballingen aan den smaad en de schande die
over hen is gekomen, doordat vreemden, heidenen,
den tempel des Heeren hebben betreden. En daar-
op volgt dan ook weer de ondergang van Babel.

Gelijk men ziet, wordt in de verkondiging van
Babels vernedering aldus een niet onbelangrijke
plaats ingeruimd aan de voorzegging van Israël's
herstel.

En hiernede zijn we aan het einde van onze
behandeling van den profeet Jeremia gekomen.
Wanneer we over heel zijn profetische werkzaam-
heid nog eens een terugblik werpen, dan zien we
dat hij in den aanvang zich met de belofte van
herstel meer in het bijzonder richt tot de Tien
Stammen — echter niet zoozeer, voor zoover ze in
ballingschap zijn weggevoerd, als wel voorzover
ze nog in Kanain waren achtergebleven; eene pro-
fete, die vooral hierdoor van bijzondere beteekenis
is, dat ze een tijd in uitzicht stelt, waarin de ark
des Heeren en dus de geheele Oud-Testamentische
schaduwdienst geen waarde en beteekenis meer
zal hebben. Voor Juda heeft hij bijna nitsluitend
de dreiging, hoewel van tijd tot tijd een enkele
lichtstraal door de sombere wolken breekt. Doch
als het moment gekomen is om in preciese bewoor-
dingen aan te geven wie het Goddelijk oordeel
voltrekken zal, om dien van God geroepen scherp-
rechter als het ware met den vinger aan te wij-
zen: Babel —, dan klinkt ook tegelijkertijd de hoop-
volle toezegging, dat deze nieuwe, geweldige we-
reldmacht slechts een beperkten tijd de heerschappij
zal voeren, niet langer dan zeventig jaren, en dat
dan met den ondergang van Babel Israël's herstel
gepaard zal gaan. Uit den tijd rondom de belegering
van Jeruzalem dagteekent een geheele verzameling
Godsspraken waarin dat herstel van Israël in
schoone kleuren wordt geschilderd. En wat daarbij

arbeid het zwaartepunt van de vrouwenbeweging
moet worden gezocht. Hier ligt immers een breed
en onafzienbaar veld van werkzaamheid. De er-
kenning van het wezensverschil tusschen man en
vrouw opent ons oog voor de werkelijkheid waarin
wij leven: tot nu toe hebben de manlijke eigen-
schappen in Staat en Maatschappij de hoofdrol ver-
vuld. Wat is nu het goed recht der vrouwenbewe-
ging? „Dat aan de vrouwelijke eigenschappen naast
de manlijke een breedere plaats worde ingeruimd,
niet om deze laatste te verdringen, maar om met
de manlijke eigenschappen harmonisch samen te
werken tot verbetering en verheffing eener maat-
schappij, die voor de helft uit mannen en voor de
helft uit vrouwen bestaat". Deze woorden van
Pater van den Tempel vinden weerklink in het
christelijk hart. Want naar het woord van Nemilow
is de biologische belasting van de vrouw zeer
veel zwaarder dan van den man, waarom ons ge-
rechtigheidsgevoel ons zegt, dat wij in de maat-
schappij hebben te zoeken naar verhoudingen waar-
in het voor de vrouw zoo gemakkelijk mogelijk
wordt gemaakt, haar biologisch juk, dat in haar
periodisch leven tot uiting komt, te dragen. De
opleiding onzer jonge meisjes moet daarom veran-
derd worden. Want ze is bijna uitsluitend gericht
op onafhankelijk oconomisch bestaan, met mis-
kenning van het lichamelijk en geestelijk leven der
jonge vrouw. Echt vrouwelijke beïnvloeding van
het culturele leven zou de overwinning kunnen
brengen op het pessimisme in leven en litteratuur.
Het zedelijk handelen kan door de vrouw beter
worden beveiligd, omdat zij grooter ontvankelijk-
heid bezit voor zedelijk-religieuze en aesthetische
waarden.

Alzoo is de handhaving van het geslachtskarakter
de eenige basis waarop de ontwikkeling der volks-
kracht kan worden verkregen, het arbeidsterrein
zal naar den karakteraanleg moeten worden ver-
deeld! Wordt deze eisch in onzen tijd met alle
kracht gesteld tot opbloei eener christelijke cultuur!
Dan wordt het wezensverschil van man en vrouw
ook erkend als de volstrekte voorwaarde voor hun
wezens-eenheid in het organisch verband van den
gehuwden staat!

Dr C. J. HONIG.

UIT DE HISTORIE

Moedertje De Rochemont.

Nog steeds praat men elkander na, dat het Reveil
een bij uitstek aristocratisch verschijnsel is ge-
weest, dat in de salons van den deftigen stand
hoogtij vierde. Reeds meermalen heb ik het ge-
waagd hieromtrent twijfel te opperen. De Opwek-
king toch vond van meetaf ook aanhangers onder
de kleine luyden. Denk slechts aan de Bijtjes van
Kattenburg in Amsterdam en aan de greinen en
letterzetters te Leiden. Op de conventikels van Le-

dan vooral opvalt is, dat dit herstel inderdaad een
herstel van Israël is, niet slechts van Juda al-
leen, maar van geheel Israël, de Tien Stammen
daarbij inbegrepen. Beide tezaam zullen ze uit de
ballingschap, waarin ze de een vroeger, de ander
later verstooten zijn, in het land der vaderen mogen
terugkeeren. Daarnevens hebben we nog eene an-
dere verzameling, die meer in 't bijzonder over
Babels val handelt, maar waarin toch ook Israël's
herstel als daarmee gepaard gaand en daardoor
mogelijk gemaakt verkondigd wordt. Ook dan, als
een herstel van Juda en de Tien Stammen tezaam.

Naast deze profete van Israël's herstel in nation-
alen zin, die in den terugkeer uit de Assyrisch-
Babylonische ballingschap zijne vervulling gevon-
den heeft, vinden we bij Jeremia ook de aankondi-
ging van den Messias. Wij vinden Hem voorzegd
als de Rechtaardige Spruit uit het huis
van David, als den toekomstigen koning
David. Deze Messiaansche profete staat soms
midden tusschen de voorzegging van Israël's nation-
aal herstel in. Dat beteekent niet dat beide chrono-
logisch samengaan. Dat beteekent slechts dat
zooewel de eene als de andere heilsbelofte in de
toekomst zal vervuld worden. En, gelijk de profeet
reeds in den beginne heeft mogen ontsluiten dat
er een toekomst te wachten is, waarin de geheele
Oud-Testamentische ceremoniën-dienst verdwijnt,
zoo spreekt hij ook in 's Heeren naam van het
Nieuwe Verbond, dat zich niet meer door
een bindenden band van uiterlijk karakter (de nation-
aliteit) onderscheidt, maar door een zuiver inner-
lijken band (het inwendig werk Gods in de men-
schenziel). Hoe ver is men verwijderd van de
grootsche Gods-gedachte, welke in deze uitspraken
wordt geopenbaard, wanneer men thans weer naar
een nationaal herstel van Israël uitziet, dat met
de glorierijke Koningsheerschappij van den Messias
wordt in verband gebracht!

G. Ch. AALDERS.

Feburê kwamen eenvoudige vromen ten getale van 30 tot 80 menschen bijeen om de geschriften van Da Costa e.a. te lezen. Later was het vooral de godsdienstonderwijzer T. M. Looman, die het Reveil populariseerde door zijn Vereniging ter verbreiding der Waarheid. In haar Bestuur zaten o.m. de heer en mevrouw Hôveker, van wie L. Aalders vertelde in het laatste Meinummer van Stemmen des Tijds.

Reeds een vorig maal wees ik op dat artikel. Thans kom ik er nog even op terug. Men vindt daar n.l. ook een bladzijde gewijd aan juffrouw De Rochemont, wier huis in de Jonge-roelensteeg bij de Kalverstraat een haard van geestelijk leven was. Op haar slaat ook wat de oudste zoon van Isaac Esser in het levensbericht van zijn vader schreef: dat deze voor zijn geloof uitkwam in de salons der Haagsche aanzienlijken niet minder dan in den mangelkelder eener vrome ziel te Amsterdam. En in „Bladen uit mijn Levensboek" door S. H. Buytendijk vindt men over haar merkwaardige bijzonderheden. Een en ander daaruit moge strekken ten bewijze, dat het Reveil waarlijk niet zoo eenzijdig aristocratisch is geweest als men het gewoonlijk voorstelt.

Cornelia de Rochemont, geboren Hanselman, woonde in een aardewerkwinkeltje. Van het loon, dat haar man, pakhuisknecht, verdiende, en van wat het winkeltje opleverde, moesten zij en een aangenomen kind leven. En toch deed die vrouw aan armen en ellendigen overvloedig wel. Wat ze met haar mangel en de wasch-doen verdiende, was heilig geld, waarvan ze nooit iets ten eigen bate gebruikte.

Te Helvoet was ze indertijd plotseling tot geestelijk ontwaken gekomen en had ze door haar wel-verzekerd geloof terstond aller aandacht getrokken. De Afgescheidenen deden wat ze konden om haar te bewegen tot hun kerk over te komen; maar zij meende te moeten blijven in die kerk, waarin ze door den Heere was getrokken, om daar haar licht te laten schijnen.

Werd ze in de kerk gemist, dan was het om met God alleen te zijn. Veel van de preek meedragen deed ze niet. Een enkel woord, dat haar trof, voerde haar boven lucht en wolken.

In 1853, bij den uitgang van een Zondagochtend-beurt in de Nieuwe Kerk, na een preek van Ds Muntendam, maakte Hôveker kennis met haar. Hij had niets aan de preek gehad, terwijl zij vervuld was van het geestelijk genot, dat zij gesmaakt had. Over dit zonderling verschijnsel dacht Hôveker na, en al spoedig ontdekte hij, waarin het onderscheid lag. Zij was een hongerige ziel, voor welke alle bitter zoet is; hij een verzadigde ziel, die het honigzeem vertrad. De kennismaking met juffrouw De Rochemont bracht een geheele omkeering bij Hôveker teweeg. Voortaan was deze bijzonder-begadigde vrouw de zeer gewenschte vriendin zijner familie.

„Een vrouw uit duizend", noemde hij haar aan student Buytendijk, toen deze haar op Zondag 20 October 1853 voor 'teerst bezocht. Hij kwam terecht in een langwerpige opkamer met één raam, hoog bij den zolder, en vond er een gezelschap, naar de kleding te oordeelen uit den gegoeden burgerstand, terwijl brood, koffie enz. gereed stonden. Middelerwijl liep Moedertje De Rochemont af en aan en zei: „Ja, kinderen, ik had daar in mijn hart: Heere, geef me zoo altijd de uwen te bedienen". 'tGesprek liep dien Zondag voornamelijk over den nood der kerk, in verband met Dr Meyboom, den predikant van Groninger richting, wiens beroep naar Amsterdam algemeene ontevredenheid en verontwaardiging in de gemeente verwekt had. Ten slotte zong men Psalm 89:7 en 8, en student Buytendijk ging voor in dankzegging en gebed. Bij 't afscheid nemen kneep Moedertje zijn handen — want knijpen kon ze — en zei: „Indien niet meer hier beneden, dan daar boven".

In Juni van het volgend jaar trof hij het vrome vrouwtje met de familie Hôveker te Utrecht in de Haverstraat bij juffrouw Bresser aan, om de bevestiging en introde van Dr Beets bij te wonen. Na een rijkgezegenden Zondag maakte Buytendijk, die vroeger stalhouder was geweest, met het Amsterdamsche reisgezelschap een rijtoer naar Amersfoort en Soestdijk, en Dinsdag daarop naar Driebergen. Onderweg werd een voorsmaak des hemels genoten: hooge geestelijke vreugde bezielde allen van den kleinste tot den grootste; psalmen en gezangen werden gezongen, gebeden uitgestort, hemelsche gesprekken gevoerd: spijs werd bijna niet genuttigd. Alles ademde vrede en lieflijkheid. Gedurende een viertal dagen had men alle zorgen en bekommernissen op zij gezet, om neer te liggen in grazige weiden en zich zachtens te laten voeren aan zeer stille wateren; zoodat mevrouw Hôveker, toen ze in een bosch zongen: „Hoog, omhoog, het hart naar boven, hier beneden is het niet", uitriep: „Hier beneden is 't wel".

's Woensdag werd op de kamer van student Hôfker afscheid genomen. „Kinderen", zei Moedertje Rochemont, „deze dagen komen hier nooit terug, maar wel boven." In een cirkel geknielt sloot men nu voor Gods aangezicht een heilig verbond om des Heeren te zijn en Hem getrouwelijk aan te kleven onder vreugde en smart. Buytendijk stelde voor om elken morgen elkander in den gebede te blijven gedenken. Aan het station zagen de Utrech-

tenaren de Amsterdammers met weenende oogen vertrekken.

Waat ons uit dit verhaal niet de hooge berglucht tegen van het Reveil in zijn nadagen, met hun glanzend avondrood?

Buytendijk voelde zich gedrongen het een en ander uit het leven van haar, die in dezen kring 't bezielend middelpunt uitmaakte, aan de vergetelheid te ontrukken. Nooit heeft hij iemand ontmoet, bij wie belijdenis en wandel in nauwer verband stonden. Hôveker zei hem eens: sla die vrouw uit dien pottenwinkel gade van primo Januari tot ultimo December, en ge zult me nooit meer vragen, of het mogelijk is, in den vollen zin een navolger van Christus te zijn.

Van haar zienersblik en profetische gaven vertelt Buytendijk het volgende. Ze had te Amersfoort een zwager wonen, een toonbeeld van slechtheid, die zijn familie verarmde en zijn vrouw naar het graf hielp. Ondanks al haar vermaningen en bedden bleef hij verhard. Ten leste waarschuwde ze hem voor de laatste maal, onder bedreiging van een verschrikkelijk oordeel Gods. Hij antwoordde met een verwensching. Toen sloeg God hem met verlamming aan handen en voeten.

Een ander voorval. Candidaat Hôfker zou in zijn eerste gemeente, in Oost-Friesland, als 'leeraar worden ingezegend. Moedertje De Rochemont had van God de belofte ontvangen van daarbij tegenwoordig te zullen zijn. Hôveker maande haar echter vergeefs aan om Vrijdags te voren samen de reis te doen. Ze had daartoe van God nog geen vergunning gekregen. En of haar al gezegd werd, dat, wijl er 's Zaterdags geen boot op E. voer, de haar gegeven belofte dan niet kon vervuld worden, het mocht niet baten. Komen zou ze, maar hoe, dat moest ze aan God overlaten. Den volgende morgen vroeg zond ze haar man naar de aanlegkade om plaats te bestellen. En jawel: een goederenboot, die op ongeregelde tijden voer, lag gereed. Zoo kwam ze dus toch te E., maar op Gods tijd en in Gods weg.

Nog een geval. In 't begin van October 1857 vroeg Moedertje De Rochemont aan Mevrouw Buytendijk (hij was gehuwd gaan studeeren), hoe het met zijn studie ging. Deze deelde haar mee, dat de provinciale kerkbesturen in het afnemen van de candidaatsexamens zeer streng geworden waren; dat dit jaar zeven van de zestien leerlingen der Utrechtsche Universiteit waren afgewezen. Wacht even, zegt Moedertje, en verwijderd zich. Teruggekomen, deelt ze mee, dat Buytendijk zonder vrees kon zijn; want de pastorie van de gemeente waar hij komen zou, was ledig, en ze had de appels en peren er aan de boomen zien hangen. Doch dat kon, meende Buytendijk, onmogelijk waar zijn. Want er bestond destijds een bepaling, dat een proponent niet beroepbaar was in een gemeente, vacant geworden vóór den dag van zijn examen. Maar zij, door een abnormaal spoedig vertrek van de predikantsweduwe te Veen bij Heusden stond de pastorie daar leeg. En nu schreef het reglement voor, dat een proponent in zulk een gemeente wel beroepbaar was, als hij drie maanden tevoren tot de Evangeliebediening was toegelaten. Buytendijk nu slaagde op 4 Augustus, werd te Veen beroepen en nam deze gemeente aan, alles in overeenstemming met wat Moedertje in een gezicht gezien had. Twee jaar later zouden in den pastorietaun de laatste appels en peren geplukt worden. Doch daar belde tot groote verrassing juffrouw De Rochemont. Alsof ze in de pastorie bekend was, liep ze naar de achterkamer en zei: „Zooals ik vóór drie jaar dit huis en in dien tuin de appels en peren aan de boomen in den geest aanschouw heb, zie ik ze nu met mijn vleeschelijke oogen."

Deze vrouw heeft op Buytendijk een invloed uitgeoefend, gelijk nooit iemand anders. Wat Pietje Baltus voor Kuypers was, was Moedertje De Rochemont voor Buytendijk. De uren in haar gezelschap doorgebracht, behoorden tot de heiligste in zijn leven. 't Was een zweven op den adem des Geestes.

Meestal had ze den ganschen dag bezoek, ook van aanzienlijken. Maar inmiddels ging de mangel, en allen (predikanten uitgezonderd) moesten helpen trekken. Klagen vonden in haar een troosteres, zijzelve echter klaagde nooit dan aan haar Ziele-vriend. Doch dan waren haar worstelingen soms van dien aard, dat ze er ontdaan uitzag. Ze vorderde te veel van haar kracht, waardoor het gebeurde, dat ze een paar dagen achtereen sliep.

Des Zondags was ze alleen voor haar uitverkorenen toegankelijk. In de goddelijke dingen was ze thuis. Men stond verbaasd over haar juist gebruik van de Heilige Schrift. Op menigen tekst deed ze een verrassend licht vallen. Ze was een door God onderwezene.

In den tijd van Buytendijks verkeer met haar had ze een brandend verlangen om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Ze kon, zei ze, gemakkelijker sterven dan haar kousen uittrekken — ze was destijds waterzuchtig. Weinige Christenen zijn in die mate zich hun geloof bewust geweest als zij. Eens hoorde men haar zeggen: „Ik heb de Kerke Gods lief; ze ligt met al haar nooden zwaar op mijn hart. Doch niet ik draag ze, maar Christus, die in mijn hart woont".

Tijdens Buytendijks omgang met haar schijnt haar geestelijk leven zijn toppunt te hebben be-

reikt. Daarna stierf haar man. Toen had ze geen middelen van bestaan. Daarbij droeg ze een krank lichaam met zich om. Ze vertoonde nog slechts de schaduw van eertijds. In zeker opzicht is Moedertje De Rochemont dus achteruitgegaan, toch is ter andere zijde haar eenswillendheid met God gewassen. Toen Buytendijk haar voor de laatste maal bezocht — ze was destijds tachtig jaar — zei ze hem: „Ge weet hoe 'ik vroeger naar den dood haakte. Thans heb ik ook ten dezen geen wil meer". En dat verklaarde een vrouw, die arm was, blind, met een lichaam vol wonden en gaten! Ze is op den 6en November 1887 de eeuwige rust ingegaan.

RULLMANN.

Wijde grenzen.

Wij lezen in „De Leeuwarder Kerkbode" het volgende over de Friezen:

In den tijd, dat de Friezen voor het eerst met het Evangelie in aanraking kwamen, bewoonden zij een veel grooter gebied dan het tegenwoordige Friesland. Lange onze geheele zeekust: in Holland, het tegenwoordige Friesland, in Groningen, in Oost-Friesland (Duitsland) woonden Friezen. Utrecht was een Friese stad. Deventer lag ongeveer op de grens.

Op deze mededeeling heb ik wel een amendement. De Friezen hebben inderdaad grooten invloed geëffend op onze cultuur. Maar zoover als hier gezegd wordt hebben hun grenzen zich toch zeker niet uitgestrekt.

Het IJselgebied is altijd zuiver Saksisch terrein geweest.

Eerst na het ontstaan van de Zuiderzee zijn de Friezen wat zuidelijk opgedrongen en langs de kust van de Zuiderzee blijven wonen.

En in Holland woonden de Friezen slechts in de kust-streek, evenals in Zeeland. Hier moet dan weer een uitzondering gemaakt worden voor Kennemerland waar de Kaninefaten woonden.

Utrecht een Friese stad te noemen, is bovendien zonder meer ook niet juist.

Ik merk dit slechts op met de bedoeling, om het ook voor andere volksdeelen mogelijk te maken, dat zij vertellen, dat zij vroeger een plaatsje hadden in het tegenwoordige Nederland.

J. W.

Geen Zending.

In het Italiaansche „Evangelische Gemeindeblatt" stond, dat de Joego-Slavische regeering de haar door de Duitsch-Evangelische kerken voorgelegde kerkenorde eerst goedgekeurd heeft (hetgeen de publieke erkenning der Kerk beteekende), toen uit deze geschrapt was, dat de kerk „inwendige en uitwendige zending" deed; Joego-Slavië dult geen zending onder Orthodoxen of Mohammedanen.

Het Boeddhisme in Frankrijk.

Volgens het Fransche „Journal des Debats" zijn er thans in Frankrijk 30.000 aanhangers van het Boeddhisme. In 1930 is een Fransch-Japansche bond opgericht, die te Parijs een centrum stichten wil voor het Boeddhisme. De actie gaat in Frankrijk uit van de Japansche soto-sekte, welke sinds 1928 gevestigd is in het museum Gaimet, dat dienst doet als instituut voor Boeddhistische studien.

J. W.

Jubilairitis.

Onder dit opschrift schrijft Ds Renting in de „Geldersche Kerkbode" het volgende:

Bij de verschillende reeds lang voorkomende kwalen als bronchitis, pleuritis enz. is in de laatste jaren, met name in de predikantenwereld, een andere ziekte opgetreden, die we met den naam „Jubilairitis" zouden kunnen bestempelen.

Het is een ernstige kwaal, die tot veel complicaties aanleiding kan geven en die bovenal het gevaar met zich medebrengt, dat het onderscheidingsvermogen tusschen schijn en werkelijkheid wordt afgestompt en aan den waarheidszin, die kostelijke gave, welke voor ieder, maar in de eerste plaats voor een geestelijken leidsman zulk een onmisbaar bezit is, meer dan ééns schade toegebracht wordt.

Op niet onverdienlijke wijze schetst „Spectator" in „De Gereformeerde Kerkbode voor Noord-Brabant en Limburg" het verloop dezer ziekte.

Hij doet dat op de volgende manier: „Om de vijf jaar jubilaris te zijn en held van het daarmee verbonden festijn, is een sport, die menig predikant beoefent in ons dierbaar land. 't Begint met een klein entrefilet, als bladvulling in de krant gezet. Kort daarop verschijnt een levensbericht met opgave der gemeenten, die hij heeft gesticht en een al of niet erg gelijkelijk portret met een treffend pastoraal cachet. In de gemeente raakt dan alles in de weer. Al wat collecteren kan, collecteer! is het met vreugde vernomen parool, weerklinkend en galmend van pool tot pool!

Er komt een aanvraag van een persbureau, ergens uit Amsterdam, Den Haag, of zoo, om de huldiging te mogen conterfeiten, waar ze zich goed van beloven te kwijten.

En als de gewichtige datum daar is, — mits het

weder mis- mekaar i- ris in de- deren far-

De pre- jas smok- kathedr- een van- met besc- door een- snaar wo-

Ook we- orgelsolo- zongen t- wordt uit- En dan m- voorwerp-

Geluid- roerd, waagt te spreke- onweers- schenk, z- danken s- slot van- mama en- van uitr- kolomme-

Een ju- wel een- bekenden- hierin se- ook wat- die feest- kanten e- feitfel va- harden w- De sch- voor ove- te ontire- Hij be- hoede teg- „k Heb- de lezer- Dit is- Een w- hier nie- Bezuin- eischen- Men n- voor pre- van hun- gewaard- 't Is b- Maar- Laat n- Woords- der Gem- Daars- vijf jaar-

Dr Knop- blad" het- Er bes- voor A- Anthu- gemeen- denis v- valt van- Op de- reau hie- dracht b- te Rotte- Interes- Wij heb- dat deze- daaruit- heele- gen ons- In de- naar- het lang- zinnen- gere in- arbeider- middens- gereken- zou het- oefende- gezinnen- 355. Bij- per 100- dat men- moet tr- jonge m- lijken z- deze ge- laten de- Een a- diens- zijn dez- 1. Bei- 2. Bei- 3. Bei- 4. Bei- 5. Bei- 6. Bei- 7. Vac- 8. Vac- 9. Ove- Het z- forme- ren he- Roomsc- met 325- 7 met 2- Nu z- roepen- rent ool-